

Мошенець Наталія Сергіївна,
*аспірантка кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

ВПЛИВ НАУКОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ФОРМУВАННЯ ЇХ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Сучасна вища школа вибудовує свою діяльність, яка базується на єдності освіти, науки і професійної практики та відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту», зокрема ст. 65. Розд. XI Наукова, науково-технічна, мистецька та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти, в якому регламентовано, що «наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти» [1].

Важливим для впровадження цієї вимоги, є залучення до наукової діяльності усіх учасників освітнього процесу. Наукова активність, що впроваджується в систему освітнього процесу, розширює знання, сприяє розвитку фахових навичок, формує загальні та спеціальні професійні компетенції [2, с. 30], розвиває особистісні якості, пізнавальні процеси та формує комунікативну компетентність.

Комунікативна компетентність є важливим елементом та однією з основних складових успішного професійного становлення сучасного фахівця. Участь у науковій діяльності сприяє формуванню вміння чітко викладати власні думки, презентувати наукові досягнення, обговорювати результати досліджень і працювати в команді. Розвиток комунікативної компетентності вдало інтегрується із науковою активністю, а їх взаємозв'язок має значні переваги [3, с. 12-17; 4].

Наукова активність викладачів і студентів сприяє розвитку комунікативних навичок, оскільки мають можливість регулярно висловлювати думки, висвітлювати та захищати власні дослідження, дискутувати.

Комунікативна компетентність, як складова професійного розвитку, формує здатність ефективного спілкування з іншими, передавання ідеї, розуміння точки зору співрозмовника, опонента, допомагає будувати конструктивний діалог. Для сучасного фахівця важливо вміти не лише сприймати, розуміти, засвоювати, перетворювати інформацію, але й ефективно передавати її у письмовій та усній формі, що є особливо важливим у наукових колах [5, с. 25-30], з огляду потреби активної комунікації, обміну знаннями, вміннями, навичками, досвідом та ідеями.

Існує декілька основних напрямків впливу наукової активності на розвиток комунікативної компетентності учасників освітнього процесу, одним із яких є участь у науково-теоретичних і науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах. Такі наукові заходи сприяють розвитку умінь презентації, аргументації та захисту власних поглядів перед аудиторією. Виступи на конференціях дозволяють учасникам не лише поділитися результатами своїх досліджень, а й отримати конструктивну критику, обмінятися освітнім, науковим, професійним досвідом та поділитися чи почути нові ідеї [6].

Спостереження, напрацювання, результати наукових досліджень необхідно оприлюднювати у своїх публікаціях у вигляді наукових статей, тез, монографій, адже письмова комунікація також є важливою складовою комунікативної компетентності, а написання наукових статей допомагає розвивати вміння чітко структурувати думки, використовувати наукову термінологію та будувати аргументацію. Процес рецензування статей стимулює автора вдосконалювати свої навички писемної комунікації [7, с. 78-85]. Опубліковані матеріали можуть мати оглядовий зміст із опрацьованих та проаналізованих наукових джерел. Також авторські публікації можуть містити результати досліджень,

тобто, щоб написати таку статтю чи тези, необхідно брати участь у науково-дослідних групах та проєктах чи здійснювати власне наукове дослідження.

Наукові проєкти часто передбачають роботу у команді, що стимулює розвиток навичок міжособистісного спілкування, лідерства та співпраці. Спільне виконання завдань під час досліджень сприяє вмінню погоджувати позиції, розподіляти обов'язки та підтримувати конструктивний діалог у процесі вирішення наукових завдань [8, с. 101-109].

Викладач закладу вищої освіти має бути прикладом для студентів і відігравати ключову роль у стимулюванні їх наукової активності. Викладачі можуть впроваджувати методи, що сприяють розвитку комунікативних навичок через наукову діяльність, до прикладу, через менторство та індивідуальні консультації, проєктно-орієнтоване навчання, залучення студентів до участі у предметних та науково-дослідних гуртках, тощо.

Менторство допомагає студентам краще розуміти основи наукового дослідження та формувати впевненість у своїх комунікативних здібностях. Завдяки індивідуальним консультаціям студенти отримують досвід конструктивної комунікації, розуміння зворотного зв'язку та розвитку власних ідей [9, с. 103-109].

Залучення студентів до проєктів на базі наукових досліджень стимулює їх розвивати навички, необхідні для колективного розв'язання проблем, обговорення отриманих результатів і побудови наукових гіпотез. Проєктно-орієнтоване навчання поєднує теоретичні знання з практичними навичками, створюючи ефективні умови для розвитку комунікативної компетентності [10, с. 65-73].

Предметні, науково-дослідні, наукові гуртки сприяють обміну ідеями та досвідом у неформальній обстановці, що підвищує активність учасників і сприяє розвитку комунікативних навичок. Завдяки такій діяльності студенти мають змогу обговорювати наукові питання, проводити дискусії та отримувати зворотний зв'язок від однолітків [11, с. 60-67], а також почути думку та оцінку їх діяльності від керівника гуртка та побачити результати групової роботи і оцінити свій власний внесок у результати такої наукової активності.

Цікавим та перспективним є формування комунікативної компетентності у мультикультурному середовищі. Важливим також є дослідження впливу міжнародного наукового обміну на розвиток комунікативних навичок студентів [12, с. 112-120].

Наукова активність є ефективним механізмом для формування комунікативної компетентності учасників освітнього процесу. Участь у науковій діяльності стимулює розвиток навичок усного та письмового спілкування, критичного мислення і командної роботи. Викладачі, залучаючи студентів до наукової активності через проєктну діяльність, менторство та наукові гуртки, створюють умови для всебічного розвитку комунікативної компетентності, що підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Закону України «Про вищу освіту». Ст. 65. Розд. XI Наукова, науково-технічна, мистецька та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

2. Васюта В. Б., Васюта В. В. Роль наукової діяльності здобувача вищої освіти у формуванні компетенцій сучасного фахівця. *Scientific Notes of Junior Academy of Sciences of Ukraine*. 2 (27) 2023. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/14478/1/стаття.pdf> (дата звернення: 21.10.2024).

3. Вороніна А. О. Вплив наукової активності на формування комунікативної компетентності студентів. *Освітні технології*. 2021. С. 12-17.

4. Brown T. *Communication Competence in Higher Education*. New York: Pearson, 2019.

5. Коваленко І. М. Формування комунікативної компетентності у професійному середовищі. *Освітні технології*, 2020. С. 25-30.
6. Smith L. *Academic Communication Skills*. London: Routledge, 2021.
7. Dyer S. Developing Writing Skills in Academic Settings. *Journal of Higher Education*. 2020, 36(5), P. 78-85.
8. Ivanov R. Team Collaboration in Research Projects. *Journal of Educational Research*. 2019, 27(3), P. 101-109.
9. Полякова Л. В. Менторство як засіб формування комунікативної компетенції. *Педагогіка та психологія*. 2019. С. 103-110.
10. Harris J. Project-Based Learning and Communication Competence. *Educational Technology Journal*. 2021, 25(7), P. 65-73.
11. Петренко О. М. Наукові гуртки та клуби як засіб розвитку комунікативних навичок. *Наукові записки*. 2020. С. 60-67.
12. Gupta P. & Lee J. International Exchange and Communication Skills. *International Journal of Educational Technology*. 2022, 29(1), P. 112-120.